ईषद्यमः-दुर्यमः-सुयमः ; — — —

यम्यमानः, यम्यमानः-आयाम्यमानः, यियंस्यमानः, यंयम्यमानः ;

आयामः, [1]उद्यमः, [2]संयामः[A]-उपयमः-उपयामः-नियमः-नियामः,

यमः-यामः, यियंसः, यंयमः ;

यन्तुम्, यमयितुम्-आयामयितुम्, यियंसितुम्, यंयमितुम् ;

[3]यतिः, [4]संयत्, यमना-आयामना, यियंसा, यंयमा ;

यमनम्, [B]यमनम्-आयामनम्, यियंसनम्, यंयमनम् ;

[5]यत्वा, यमयित्वा-यामयित्वा, यियंसित्वा, यंयमित्वा ;

[6]प्रयत्य-प्रयम्य, [7]प्रयमय्य-प्रयाम्य, प्रयियंस्य, प्रयंयम्य ;

---

1. उत्पूर्वकादस्माद् घञि, यद्यपि वृद्धौ सत्याम्—**उद्यामः** इति न्याय्यम् ; तथापि 'अड **उद्यमे**' (भ्वादिः अक. सेट्.) इत्यादिनिर्देशबलादत्र भावेऽबेवेति व्याख्यानेषु समर्थितम्

2. '**यमः समुपनिविषु च**' (3-3-63) इति वैकल्पिकोऽप्प्रत्ययः। पक्षे घञ्। तेन रूपद्वयमत्र सर्वत्रेति ज्ञेयम्। बाहुलकात्, संज्ञायां पुंसि घप्रत्यये वा **यमः** इत्यपि साधुः। यमोऽस्यास्तीति **यमी**।

3. स्त्रियां भावादौ क्तिन्प्रत्ययेऽनुनासिकलोपे च रूपमेवम्। **यतिः**=वृत्तेषु विच्छित्ति-विशेषद्योतकोऽवसानविशेषः।

4. 'सम्पदादिभ्यः—' (वा. 3-3-108) इति भावे स्त्रियां क्विपि, 'गमादीनामिति वक्तव्यम्' (वा. 6-4-40) इत्यनुनासिकलोपे तुकि च रूपमेवम्। बाहुलकादत्र क्विबिति ज्ञेयम्। **संयत्**=युद्धम्। सुरूपिणी कन्या च।

5. क्त्वायामनुनासिकलोपे रूपमेवम्। "उदिदिति **श्रीभोजः**। **यत्वा, यमित्वा**।" इति **क्षीरस्वामी**। तन्मते धातोरस्य वलाद्यार्धधातुकेषु सर्वत्र **यमिता-यन्ता** इत्यादिकानि रूपाणि ज्ञेयानि। परं तु **भाष्ये** (7-2-10) अनिट्कारिकाप्रकरणे **यम**धातोरस्योपसंग्रहणात् पक्षोऽयमप्रामाणिक इति, **यमित्वा** इत्यादयः प्रयोगा अपाणिनीया इति, यदि तेषां प्रामाणिकत्वं, तदा व्याकरणान्तररीत्या, बाहुलकाद्वा निर्वाहः करणीय इति च ज्ञेयम्।

6. 'वा ल्यपि' (6-4-38) इत्यत्र व्यवस्थितविभाषाश्रयणात्, मकारान्तानामनिटां विकल्पेनानुनासिकलोपः। तेनानुनासिकलोपपक्षे तुकि, तदभावपक्षे च रूपद्वयमत्रेति ज्ञेयम्।

7. ण्यन्ताल्ल्यपि, मित्त्वपक्षे उपधाह्रस्वे, 'ल्यपि लघुपूर्वात्' (6-4-56) इति णेरयादेशः।

A. '**संयाम**वन्तो **यति**वत्, निनादानपरेऽमुचन्॥' भ. का. 7. 57.

B. 'निशम्यया मञ्जुगिरा कदा नः स **यामये**द्वा **यमन**ादिकार्ये॥' धा. का. 2.18.